

KONFERENSIYA

“JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY
YO’NALISHLARI: MUAMMO VA YECHIMLAR”

RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI

2025-yil 21 noyabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**JIZZAX VILOYATI IJTIMOIIY-IQTISODIY
RIVOJLANISHINING ASOSIY YO‘NALISHLARI:
MUAMMO VA YECHIMLAR**
*mavzusidagi Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari
to‘plami*
(2025-yil 21-22-noyabr)

JIZZAX-2025

Jizzax viloyati ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining asosiy yo‘nalishlari: muammo va yechimlar. Respublika ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami – Jizzax: O‘zMU Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrası, 2025-yil 21-22-noyabr. 557-bet.

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globallashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur‘atlar bilan rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma‘ruza tezislari to‘plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo‘nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o‘qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas‘ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay‘ati a‘zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O‘ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo‘rayev M.M.

Mazkur to‘plamga kiritilgan ma‘ruza tezislarning mazmuni, undagi statistik ma‘lumotlar va me‘yoriy hujjatlarning to‘g‘riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Заклучение определить экономическую эффективность применения экспериментального культиватора на предпосевной обработке почвы в сравнении с традиционными способами предпосевной обработки.

Анализ взаимодействия рабочих органов с почвой, показал, что практически отсутствуют данные о влиянии изменения параметров стрельчатых лап при посеве по минимальным технологиям на показатели качества посева и урожай.

Список использованной литературы:

1. Тўхтақўзиев А. Имомкулов Қ.Б. Тупрокни кам энергия сарфлаб деформациялаш ва парчалашнинг илмий-техник асослари. – Тошкент: KOMRON PRESS, 2013. – 120 б.
2. Yo.T.Kuvandikovning “Kultivator panjasining yeyilish dinamikasini tadqiq qilish va yuqori resursli konstruksiyasini yaratish” mavzusidagi Texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun tayyorlangan dissertatsiya ishi. Andijon, 2024.-60 b.
3. Кувандиков Ё. Т. Обоснование длины носка и высоты скалы поворотного рабочего органа культиватора //Universum: технические науки. – 2024. – Т. 2. – №. 1 (118). – С. 15-18.
4. Кувандиков Ё. Е., Кобиллов Б. У. Исследование изменения основных параметров однослойных серийных стрельчатых лап чизелей при износе //Universum: технические науки: электрон. научн. журн. – 2022. – Т. 6. – С. 99.
5. Кувандиков Ё. Т. Исследование выбора правильной ширины рабочего инструмента для культиваторов //Universum: технические науки. – 2024. – Т. 2. – №. 3 (120). – С. 40-42.
6. Нуриев К. К., Кувандиков Ё. Т., Кабилов Б. У. У. Исследование изменения основных параметров лезвия серийной стрельчатой лапы культиватора при абразивном износе //Universum: технические науки. – 2023. – №. 11-2 (116). – С. 50-53

BOZOR IQTISODIYOTIDA PSIXOLOGIK BOSHQARUV SHAKLLARI

Saitov Sirojiddin Abduvaliyevich

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali Iqtisodiyot va turizm kafedrasida katta o‘qituvchisi

Nuraliyeva Sora Bahodir qizi

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali Psixologiya fakulteti Oila psixologiyasi yo‘nalishi 4-kurs talabasi
snuraliyeva@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada bozor iqtisodiyotida psixologik boshqaruv shakllari va ularning samaradorligi masalalari batafsil tahlil qilinadi. Maqola psixologik boshqaruv metodlari, ularning iqtisodiy jarayonlarga ta’siri, xodimlar motivatsiyasi va iste’molchilarning qaror qabul qilish mexanizmlari bilan bog‘liq jihatlarni o‘rganadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, psixologik boshqaruv

shakllari bozor subyektlarining iqtisodiy faoliyatini samarali tashkil etishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bilan birga, maqolada bu boshqaruv shakllarining zamonaviy iqtisodiy amaliyotda qo‘llanilishi va ularning o‘zaro ta’siri yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Psixologik boshqaruv, bozor iqtisodiyoti, motivatsiya, iste’molchi xatti-harakatlari, qaror qabul qilish, rahbarlik strategiyalari, iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy psixologiya, tashkiliy madaniyat;

Abstract: This article provides a detailed analysis of the issues of psychological management forms and their effectiveness in a market economy. The article examines aspects related to psychological management methods, their impact on economic processes, employee motivation and consumer decision-making mechanisms. The results of the study show that psychological management forms play an important role in the effective organization of economic activities of market entities. At the same time, the article covers the application of these management forms in modern economic practice and their interaction.

Keywords: Psychological management, market economy, motivation, consumer behavior, decision-making, leadership strategies, economic efficiency, social psychology, organizational culture;

Аннотация: В статье представлен подробный анализ вопросов психологических форм управления и их эффективности в условиях рыночной экономики. В статье рассматриваются аспекты, связанные с психологическими методами управления, их влиянием на экономические процессы, мотивацию работников и механизмы принятия решений потребителями. Результаты исследования показывают, что психологические формы управления играют важную роль в эффективной организации экономической деятельности рыночных субъектов. В то же время в статье рассматривается применение этих форм управления в современной экономической практике и их взаимодействие.

Ключевые слова: Психологическое управление, рыночная экономика, мотивация, поведение потребителей, принятие решений, стратегии лидерства, экономическая эффективность, социальная психология, организационная культура;

Kirish

Bozor iqtisodiyoti sharoitida korporativ va tashkiliy faoliyatning samaradorligi nafaqat moliyaviy va texnik resurslar, balki inson omiliga ham bevosita bog‘liqdir. Zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda psixologik boshqaruv, xodimlar va iste’molchilarning xatti-harakatlarini tushunish va modellashtirish orqali tashkilot faoliyatini optimallashtirishning muhim vositasi sifatida namoyon bo‘ladi. Psixologik boshqaruvning samarali shakllari nafaqat ishchi motivatsiyasini oshirish, balki iqtisodiy jarayonlarda qaror qabul qilish sifatini yaxshilashga ham xizmat qiladi. Shu sababli, ushbu maqolada bozor iqtisodiyotida psixologik boshqaruv shakllarining mohiyati, klassifikatsiyasi va amaliy ahamiyati batafsil tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Psixologik boshqaruvning tushunchasi va mohiyati. Psixologik boshqaruv — bu inson omilini hisobga olgan holda, xodimlar va iste’molchilar faoliyatini maqsadli yo‘naltirish, ularning motivatsiyasini shakllantirish va iqtisodiy jarayonlarni samarali tashkil etish jarayoni. Ushbu boshqaruv turi iqtisodiy tizimning psixologik komponentini o‘rganish orqali tashkilotning strategik maqsadlariga erishishga qaratilgan. Asosiy vazifasi shundaki, psixologik mexanizmlar yordamida ishchi va rahbarlar o‘rtasidagi ijtimoiy-munosabatlarni, hamda iste’molchilarning qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtirishdir.

Psixologik boshqaruv shakli	Asosiy maqsad	Qo‘llaniladigan psixologik mexanizmlar	Xodimlarga ta’siri	Iqtisodiy samaradorlikka ta’siri
Motivatsion boshqaruv	Rag‘batlantirish orqali mehnat faolligini oshirish	Ichki motivatsiya, tashqi rag‘bat, ehtiyojlar nazariyasi, maqsadlar belgilash	Ish unumdorligi ortadi, tashabbus kuchayadi	Ishlab chiqarish samaradorligi va mehnat natijalari oshadi
Ijtimoiy-psixologik boshqaruv	Jamoaviy muhitni optimallashtirish	Guruh dinamikasi, ijtimoiy norma va qadriyatlar, liderlik rollari	Jamoadi barqarorlik va sadoqat kuchayadi	Kadrlarda aylanma kamayadi, konfliktlar kamayadi
Kommunikativ boshqaruv	Axborot almashinuvini samaralashtirish	Verbal va noverbal muloqot, faol tinglash, teskari aloqa	Vazifalar aniq bo‘ladi, tushunmovchiliklar kamayadi	Qarorlar sifatining oshishi, jarayonlarning tezlashishi
Innovatsion psixologik boshqaruv	Yangi g‘oyalarni rag‘batlantirish va moslashuvchanlikni oshirish	Kreativ fikrlash, divergent tafakkur, psixologik moslashuvchanlik	Xodimlar yangilikka ochiq bo‘ladi, ijodiylik oshadi	Raqobatbardoshlik oshadi, innovatsion mahsulotlar yaratiladi
Kognitiv boshqaruv	Qaror qabul qilish sifatini yaxshilash	Kognitiv modellar, evristikalar, xulq-atvor iqtisodiyoti tamoyillari	Xodimlar strategik fikrlaydi, xatolar kamayadi	Resurslardan oqilona foydalanish, risklar qisqaradi
Emotsional boshqaruv	Hissiy barqarorlikni ta’minlash	Emotsional intellekt, stressni boshqarish, empatiya	Ish muhiti barqaror, stress kamayadi	Mehnat samaradorligi va tashkilot barqarorligi oshadi

Bozor iqtisodiyotida psixologik boshqaruv shakllari. Bozor iqtisodiyotida psixologik boshqaruv shakllari turli klassifikatsiyalar asosida ajratiladi. Ularni quyidagicha guruhlash mumkin:

Motivatsion boshqaruv — xodimlar faoliyatini rag‘batlantirish, ularning ichki va tashqi motivatsiyasini uyg‘otish orqali samaradorlikni oshirish.

Ijtimoiy psixologik boshqaruv — jamoaviy ruhiyat, ijtimoiy norma va qadriyatlarni hisobga olgan holda xatti-harakatlarni tartibga solish.

Kommunikativ boshqaruv — axborot almashinuvi va muloqot orqali xodimlar va rahbarlar o‘rtasida samarali muvofiqlik yaratish.

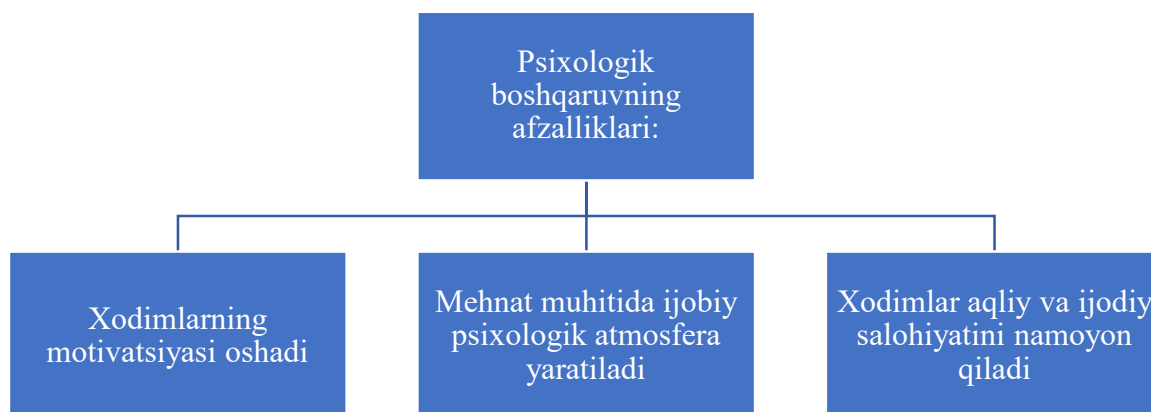
Innovatsion psixologik boshqaruv — yangi iqtisodiy sharoitlarga moslashish, kreativitani rag‘batlantirish va qaror qabul qilish jarayonlarini modernizatsiya qilish.

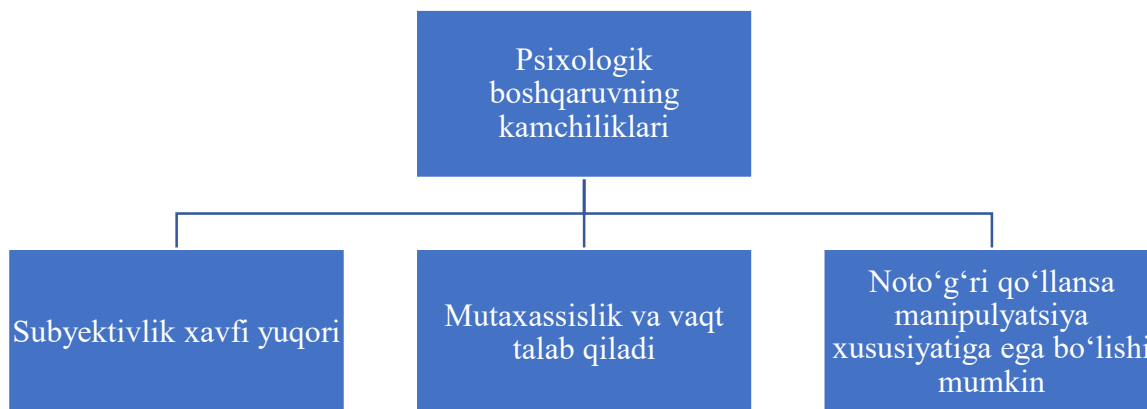
Psixologik boshqaruvning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri. Psixologik boshqaruvning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri bir nechta asosiy yo‘nalishda namoyon bo‘ladi: Xodimlar motivatsiyasining oshishi ish unumdorligini va ishlab chiqarish samaradorligini ko‘taradi.

Iste’molchilarning qaror qabul qilish jarayonlariga psixologik ta’sir iqtisodiy mahsulot va xizmatlarning talabini boshqarishga yordam beradi.

Tashkilot ichidagi ijtimoiy muhitni optimallashtirish rahbarlik samaradorligini oshiradi. Innovatsion boshqaruv shakllari bozor sharoitida moslashuvchanlik va raqobatbardoshlikni ta’minlaydi.

Zamonaviy amaliyot va tavsiyalar. Zamonaviy bozor sharoitida psixologik boshqaruv shakllarini integratsiyalashgan tarzda qo‘llash tavsiya etiladi. Masalan, motivatsion va kommunikativ boshqaruv elementlarini birlashtirish xodimlarning faoliyatini optimal darajada yo‘naltirish imkonini beradi. Shu bilan birga, innovatsion boshqaruv usullarini joriy etish tashkilotning raqobatbardoshligini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, psixologik boshqaruvning kompleks qo‘llanilishi korxona va tashkilotlarning iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Xulosa

Bozor iqtisodiyoti sharoitida psixologik boshqaruv shakllari samarali iqtisodiy faoliyatni tashkil etishda muhim vosita hisoblanadi. Motivatsion, ijtimoiy psixologik, kommunikativ va innovatsion boshqaruv shakllarining uyg‘un qo‘llanilishi xodimlar motivatsiyasi, iste‘molchi xatti-harakatlari va tashkilotning strategik maqsadlariga erishishni sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu bilan birga, zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda psixologik boshqaruvning rolini oshirish va uni integratsiyalashgan tarzda qo‘llash korxonalarning barqaror rivojlanishini ta‘minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. GIZ Uzbekistan. Gender and Economic Empowerment Report. – Tashkent: GIZ Publishing, 2020. – 72 p.
2. Nazarov, Sh. Ayollar tadbirkorligining ijtimoiy-iqtisodiy asoslari. – Toshkent: “IQTISOD-MOLIYA”, 2022. – 224 b.
3. World Bank. Uzbekistan: Creating Markets by Supporting Women Entrepreneurs. – Washington, D.C., 2021. – 89 p.
4. Asian Development Bank. Women Entrepreneurs in Uzbekistan: Key Constraints and Policy Solutions. – Manila: ADB, 2020. – 58 p.
5. Zufarov, M.B. Iqtisodiyotda tadbirkorlik faoliyati. – T.: “Fan va texnologiya”, 2020. – 310 b.
6. Karimova, N. Women Entrepreneurship in Uzbekistan: Challenges and Opportunities // Central Asian Journal of Economic Review. – 2023. – №2. – B. 45–58.
7. Ganieva, G. Factors Influencing Women’s Entrepreneurship Development in Transition Economies: A Case Study of Uzbekistan // International Journal of Entrepreneurship and Small Business. – 2021. – Vol. 44, No. 1. – P. 59-74.
8. Sharipova, L.M. Gender va iqtisodiyot: nazariya va amaliyot. – T.: “IQTISODIYOT”, 2021. – 186 b.
9. Otaxonova, Sh. Ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlashda davlat siyosatining o‘rni // Ilmiy-tahliliy jurnal “Iqtisodiy taraqqiyot”. – 2022. – №3. – B. 112–118.

10. Mustafоеva, D. Ayollar tadbirkorligi va uning mintaqaviy rivojlanish xususiyatlari // “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” jurnali. – 2023. – №4. – B.25–33.
11. OECD. Strengthening Women’s Entrepreneurship in Central Asia. – Paris: OECD Publishing, 2022. – 98 p.
12. Mahkamova, N. Ayollarning kichik biznesdagi ishtiroki va uni rivojlantirish yo‘nalishlari // “Taraqqiyot strategiyasi” ilmiy jurnali. – 2022. – №1.–B. 40–48.
13. Islamov, B. & Yusupov, Y. Inclusive Economic Growth and Women’s Entrepreneurship in Uzbekistan // Institute for Forecasting and Macroeconomic Research. – Tashkent, 2021. – Research Paper No. 12. – P. 1–26.
14. Nazarova, U. Ayollar tadbirkorligining huquqiy-tashkiliy mexanizmlari // “Moliya va iqtisodiyot” jurnali. – 2022. – №2. – B. 80–86.

TAQSIMOTNING NOMA’LUM PARAMETRLARINI BAHOLASH USULLARINING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

G‘aniyeva Dilrabo Aliyevna

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Amaliy matematika
kafedrası magistranti*

Egamberdiyeva Mohinur Faxriddin qizi

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti Amaliy matematika
kafedrası magistranti*

E-mail: mohinuregamberdiyeva13@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ilmiy tezisda ehtimollik taqsimotlarining noma’lum parametrlarini baholash masalasi statistik tahlilning asosiy yo‘nalishlaridan biri sifatida ko‘rib chiqiladi. Parametrlarni baholashning klassik usullari — maksimal ehtimollik baholash (MEB), momentlar usuli, eng kichik kvadratlar usuli, Bayes yondashuvi va zamonaviy kompyuter modellashtirish texnologiyalariga asoslangan algoritmlar atroflicha tahlil qilinadi. Psixologiya, tabiiy va aniq fanlar sohasi bo‘yicha olib boriladigan amaliy tadqiqotlarda ma’lumotlarning noaniqligi, tanlanma hajmining kichikligi, o‘lchov xatoliklari va buzilgan taqsimotlar mavjudligi parametrlarni baholash sifatiga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli parametrlarni baholashning nazariy asoslari bilan birga, ularning amaliy qo‘llanishi, ustunliklari va cheklavlari ham yoritiladi.

Kirish

Taqsimot parametrlarini baholash statistik modellashtirishning eng muhim bosqichlaridan biri bo‘lib, ilmiy tadqiqotlarda olingan ma’lumotlarning mazmunini ochishda va ularni umumlashtirilgan statistik ko‘rinishga keltirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Psixologiya fanida inson xulq-atvori, reaksiya vaqti, kognitiv jarayonlar, stress darajasi kabi o‘lchovlar ko‘pincha tasodifiy xususiyatga ega